

pojednog spisa novozavjetne boguduhosti. Treći svešćić uvodi u Sinoptike (valja zapaziti dvostruku paginaciju: *Uvod* (str. 1—47) i *Izabrana egzegetska pitanja*, radije bih rekao poglavlja (str. 1—51). Uvod u Sinoptike vrlo je suh, stilski u duhu negdašnjih uvoda, ipak s mnogo uvida u suvremena strujanja i literaturu, možda odveć s apologetičkim tendencijama. Steta što P. Škrinjar, izvrstan poznavalac R. Bultmanna i drugih, nije dao iscrpniji prikaz o »Formgeschichte« i »Redaktionsgeschichte« (str. 38—42) i što se zadržao samo na obrani povijesnosti evanđelja. *Sancta Mater Ecclesia* upozorava i na vrijedan doprinos spomenutih teorija i pokušaja u produblivanju evanđeoske poruke. U 2. dijelu III. svešćića nalazimo deset odabranih poglavlja ili tema iz sinoptičkih evanđelja, npr. *Navještenje Marijino* (str. 5—11) i *Josipovo* (12—16); *Govor na gori*, gl. 5 (20—28) itd.

Istom metodom napisan je i IV. svešćić koji obrađuje ivanovske, točnije — po P. Škrinjaru — Ivanove spise. Ovaj svešćić je ipak najbogatiji, jer je Ivan miljenik P. Škrinjara koji mu je, osobito njegovim poslanicama, posvetio čitav život. Ipak, apologetski naglasci, ponekad i polemički, smetat će nekome tko bi htio, bez strahova od krivih stavova, spontano vjernički pristupiti veličanstvenom Ivanovu triptihu. Među izabranim egzegetskim poglavljima ističe se: *Prolog Ivanova evanđelja* (37—54); *O kruhu života i presv. Euharistiji* (54—66); *Isusova velikosvećenička molitva* (66—75); *Ivanova himna ljubavi* (76—84); *Veliki znak na nebu* (84—91).

Pavlove poslanice obrađene su u V. svešćiću. Taj je dio presažet, osobito u Uvodu, te premalo »uvodi« u poslanice, jer se odveć zadržava oko njih; dakle, manje »u-vodi«, a više »okolo-vodi«. Tome je vrlo teško izbjeći, ali je kod Pavla — po mome mišljenju — bolje izostaviti izabrana egzegetska poglavlja, pa i mnoga uvodna pitanja u dosadašnjem smislu, a zadržati se na proučavanju cjelokupne poruke pojedinih poslanica.

P. Škrinjar nam je dao o tom primjer za *Prvu poslanicu Korinćanima* (str. 49—90). Tu bih, ipak, volio da

su glavni naslovi pozitivniji. Zar je nužno 1 Kor 1—4 nasloviti: *Stranke u Korintu* (str. 49)? Ne bi li se gl. 8—10 mogle svestranije nasloviti: *Kršćani u nekršćanskom okolišu* (str. 65) i tako od pojedinačnog pitanja, kako je postavljeno Pavlu, usmjeriti na vječnu vrijednost ovih poglavlja u smislu *Gaudium et spes*? Vrlo je vrijedno poglavlje o karizmama (77—85), iako se P. Škrinjar osjećao pritiješnjen i satnicom a i izdavačkim problemima pa je ova tri značajna poglavlja Pavlove teologije samo šturo popratio najnužnijim egzegetskim bilješkama, ni najmanje ne upućujući koliko je to poglavljije važno u obnovi suvremene ekzeziologije, osobito na temelju značajnih odlomaka II. vatikanskoga koncila. Uopće, upozorio bih i na glavnu odluku i na glavni manjak ovih svešćića, zapravo ovoga djela: odlika — informiranost, sažetost i preglednost; nedostatak — zativorenost, u tom smislu što nedostaju opći, rekao bih, teološko-pastoralni pogledi i uvidi u smislu »Spiritus Paraclitus« (EB 162 sl), »Divino afflante Spiritu« (EB 567) i »Dei Verbum« gl. VI. Ali, kako izbjeći ovim nedostacima kraj tako malo sati NZ-a u našim teologijama i kraj tako velikog zahtjeva naše publike da knjige budu kratke i jeftine? A ipak, na kraju krajeva strada vjernik koji u katehezi i propovijedi ne postaje »isхранjen Pismom, za svako dobro djelo podoban« (1 Tim 4, 6 i 2 Tim 3, 17). P. Škrinjar je u ovim svešćićima pokušao poči i putem odmjerene kratkoće i putem što dostatnije informacije. Kamo sreće da ljubitelji Riječi prionu barem uz ove stranice. Postat će gladniji i žedniji Riječi Božje i pripravniji na veća djela.

B. Duda

CELESTIN TOMIĆ, *Evanđelja Djetinjstva Isusova, Biblijsko-teološke refleksije*, izdala Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1971, str. 1—135.

Naš je narod u sadašnjem trenutku još u pustinji Prijelaza, i još nije tan manom — u pogledu biblijske literature, koju pišu stručnjaci za što

šire, prvenstveno vjerničke slojeve. Prošle i ove godine obogaćeni smo s nekoliko važnih priloga na tom području među koje se svrstava i Tomićeva djela. Nakon Predgovora i Uvoda s najkraćom Bibliografijom (str. 5—14), on u Prvom dijelu izlaže *Evandjelje Djetinjstva po Mateju* (str. 15—59), a u Drugom dijelu *Evandjelje Djetinjstva po Luku* (str. 61—135). Odmah možemo upozoriti da nedostaje usporedba ovih dvaju, literarno i teološki podosta različitih izvještaja koji se, dakako, upotpunjuju, ali postavljaju i značajna kritička pitanja. U Predgovoru Tomić upozorava na važnost ovih poglavlja Matejeva i Lukina evandjelja s vjerničkog stajališta kroz svu povijest; upozorava i na to da suvremena biblijska nauka s novim žarom i s velikim trudom ponovno obrađuje te nezaobilazne stranice povijesti spasenja, ali se on naumice — već i samim podnaslovom djela — ograničuje u smjeru *nekih* biblijsko-teoloških refleksija koje mu se čine za naše šire čitateljstvo važnije. Ipak ne propušta u Uvodu dati najvažnije informacije o temeljnoj današnjoj problematici što je postavlja *Povijesnost i vjerodostojnost evandjelja Djetinjstva*. Istina, te su važne stranice ovdje-ondje odveć sažete, ali se bez njih ne može ni vjernički pravo pristupiti daljnjem poslu napredovanja u Božjoj poruci. Isto tako valja oba izvještaja, i Matejev i Lukin, smjestiti u njihov prirodni okvir, u cjelinu pojedinog evandjelja (usp. str. 17—23 za Mateja i str. 63—69 za Luku).

Ističem neke pojedinosti Tomićeva daljnijega izlaganja: Teologija Isusova rodoslovlja prema Mt (str. 23—30); Navještenje Josipu (30—37); Teološka poruka Pohoda maga (37—47); Biblijsko-teološke refleksije uz Bijeg u Egipat i Povratak iz Egipta (47—57); Prvi Lukin diptih: Diptih navještenja (69—104); Drugi Lukin diptih: Diptih rođenja (104—133). Vjerujem da će mnoge iznenaditi, baš kod Luke, možda u ovom prvom susretu s hrvatskim, makar i malim egzegetskim priručnikom, kad budu vidjeli s koliko je umjetnosti Luka sastavio svoj izvještaj o Isusovu Djetinjstvu i koliko se teoloških poruka krije u ovim naoko vrlo jednostavnim stranicama. S

koliko se samo duginih boja prelijeva početni anđelov pozdrav »Raduj se« (80—82) ili onaj »Sila Svevišnjega zasjenit će te« (89—92), pa Magnifikat (100—104), u Lk 2, 21 (119—120), Simunova pjesma (123—124), izvještaj o dvanaestogodišnjem Isusu u hramu (128—132). Upozoravam i na dvije arheološke bilješke: o Nazaretu (96) i Betlehemu (113—114). Na kraju bih spomenuo da naše čitateljstvo još nije naučeno na tako zgusnute stranice, već posve tiskarski. Slog zamara, odveć je nabijen, bez prozračnosti. No da se to izbjegne, valjalo bi da egzegetska izdanja budu opsežnija i — skuplja. Tomić je informiran, ali možda ovdje-ondje odveć zabrinut za apologetske momente egzegeze. Ni tiskarski nije dosta istaknut naslov *Izričaji spasenja* (str. 23 i 69), a nije ni idejno jasan. Valjda se želi reći *Spasenska poruka* Matejeva, odnosno Lukina Djetinjstva, čime se ujedno izbjegavaju »zakučasta pitanja moderne egzegetske nauke« (usp. str. 5), ne toliko zbog zakučastosti koliko zbog usredotočenja na spascnsku poruku. Međutim, pravo govoreći, jedva se može uočiti sva spasenska poruka tih stranica, ako se mimoide »suhi krušac« zakučastih pitanja suvremene egzegeze. Istom dublje poniranje u tkivo Matejevo i Lukino — u svako za se i u njihov uzajamni odnos — u smislu tzv. »Redaktions-« i »Traditionsgeschichte« omogućuje da se shvati prva i prava nakana pojedinog evandjeliste, prava poruka ovih bogoduhih stranica. Tomić je, dakako, morao odabirati sujete prema namjeni svoje studije. On se radije zadržao na, reći ćemo, horizontalnoj egzegezi, popratnim bilješkama. Osobito je umješno u to utkao nauk II. vatikanskog koncila — nauk direktno mariološki, indirektno kristološki i ekleziološki — u VIII. poglavlju konstitucije o Crkvi. Njegove će stranice svakako potpomoći vjerničko čitanje ovih važnih biblijskih stranica i obogatit će daljnja kerigmatska razmišljanja imalo biblijski izobrazena čitateljstva, a osobito će potaći na obogaćenje naših propovijedi o Mariji.

B. Duda